

Броневський Мартин (помилково Бронський Криштоф) (близько 1568 -1624)

народився у великопольській родині (правдоподібно, з Познанського воєводства), що належала до протестантської спільноти чеських братів. Перший, джерельно підтверджений, політичний виступ Б. датується 1595, коли на Торунському синоді протестантів (кальвіністів, лютеран і чеських братів) він працював у комісії, що розглядала теологічні питання. Вже тоді Б. виробив власну політичну програму, яка полягала в консолідації різновірців (протестантів, аріан, православних та ін.) для забезпечення їх переваги в Речі Посполитій. З такою метою і як посол Торунського синоду Б. виїжджав до Руського воєводства, чим викликав протести місцевої, особливо сяноцької, католицької шляхти в 1596. Цілком ймовірно, що Б. брав участь у коронному сеймі 1597 у складі групи послів-різновірців. Починаючи з 1598 він діяв на численних шляхетських сеймиках з наказу князя *В.-К. Острозького*. На його замовлення і під безпосереднім наглядом князя, як довів Я. Билінський, Б. написав "*Апокрисис*". Пізніше Б. посередничав між *В.-К.К. кн. Острозьким* та віленським воєводою Криштофом Радзивиллом, найвпливовішим представником протестантських кіл Речі Посполитої, з метою координації дій православних і протестантів. Зусиллями цих трьох осіб у трав. - черв. 1599 у Вільні був зібраний спільний з'їзд протестантів і православних, на якому Б. від імені шляхти Київського воєводства повітав керівника чеських братів С. Турновського і отримав від нього проект угоди православних із протестантами. Тоді ж Б. зав'язав стосунки з *Кирилом Лукарісом*, посланником у Речі Посполитій александрійського патріарха Мелетія Пігаса. Активно шукав Б. союзників не лише в Речі Посполитій, але й за її кордонами. Так, він уклав угоду і став полі-

тичним агентом протестантських бранденбурзьких курфюрстів. Поза релігійною діяльністю Б. постійно відстоював інтереси великопольської шляхти. На сеймі 1605 він від імені шляхти Познанського воєводства прохав короля щодо надання вакантних урядів. Б. взяв участь у рокоші М.Зебжидовського, спрямованого проти нетолерантної релігійної політики короля Сигизмунда III. Б. є автором "рокошових пунктів" і за дорученням рокошан прочитав їх на Сандомирському з'їзді 1606. "Пункти" вирізнялися різкою критикою, спрямованою проти короля і католицького духовенства. Після закінчення рокошу Б. декілька разів послував до сейму, однак якоїсь великої активності там не виявляв. На сеймі 1621 він був обраний комісаром до "stanawienia pratie rerum", 1623 увійшов у комісію "до припинення жовнірської конфедерації й сваволі", того ж року призначений ревизором Коронного скарбу. На думку Й.Третяка і К.Ходиніцького Б., крім "*Апокрисису*", є автором ще однієї друкованої праці - "Respons...".

Твори: Апокрисисъ albo odpowѣдь на книжки о съборѣ берестейськомъ, именемъ людей старожитной релѣи греческой черезъ Кристофора Филалета врихлѣ дана.- Острог, 1588 - 1599; Respons w roguwczą danу на upominanie de ewangelików o zburzeniu zboru krakowskiego w roku 1592.- (s.l., s.a.).

Лит.: Возняк. Іст. укр. літ.- Кн. I.- С. 469-475; Грушевський М. Історія української літератури.- К., 1995.- Т. V.- Ч. 2.- С. 173-180; Грушевський. Культ.-нац. рух.- С. 186; Сфремов С. Історія...- С. 122-124; Мицько І. Острозька... Академія...- С. 84-85; Скалланович Н. Об "Апокрисисе".- Слб. 1873; Яременко П. Український письменник-полеміст Христофор Філалет і його "Апокрисис".- Львів, 1964; Яременко П. К. Хто був автором "Апокрисиса"? // Наук. зап. Львівськ. пед. ін-ту.- Т. XIII.- С. 3-22; Byliński J. Marcin Broniewski - trybun szlachty wielkopolskiej z czasów Zygmunta III.- Wrocław, 1994; Chodyncki K. Broniewski Marcin // Polski Słownik Biograficzny - Kraków, 1936.- Т. 2.- S. 462-464; Łukasiewicz J. O kościołach braci czeskich w dawniej Wielkiej-polsce.- Poznań, 1835.- S. 174-186; Tretiak J. Skarga i Filaleet // Przegląd Powszechny.- 1912.- Т. 113.- S. 136-148; Wojtyska H. Broniewski Marcin, błędnie Broński Krzysztof // Encyklopedia katolicka.- Lublin, 1989.- Т. 2.- S. 1089.

Буквар Острозький (Азбука) 1578 р.

перша книга острозької друкарні (див. - *Острозька друкарня*) вийшла 15 черв. 1578,

умовно названа дослідниками "Буквар" або "Азбука". На титульному аркуші її оригінальна назва вказана таким чином: "Напечатана сіа книжка по греческій альфа вита, а по рускій азъ буки". Титульний (заголовний) аркуш,